

Мендело Вікторія

СОЦИАЛЬНЫЙ КОНФЛИКТ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Соціальні конфлікти відіграють у житті людей, народів і країн велику роль. Ця проблема стала предметом аналізу ще стародавніх істориків і мислителів. Зараз конфлікт одного з домінуючих осередків суспільних відносин. Він присутній як у явних, так і в латентних формах. Саме тому проблема конфлікту є настільки актуальною в соціальній психології. Вона охоплює широке коло питань, серед яких визначення поняття "конфлікт", його природи як суспільного явища, причин виникнення, можливостей вирішення, а також типології, класифікації конфліктів, виявлення їх ролі в суспільному житті тощо.

Психологія конфлікту виходить з того, що конфлікт є нормативне явище суспільного життя. Виявлення і розвиток конфлікту в цілому є як ресурсним для розуміння проблематики поточної соціально-групової і міжособистісної ситуації і основоположним для якісного розвитку різного роду соціальних взаємодій і відносин [1]. В даний час у світі виникають і розвиваються велика кількість субкультур і різних соціальних груп, світоглядні позиції яких часто гостро суперечать один одному. Крім цього, у світовій економіці і політиці накопичилася велика кількість різноманітних конфліктів інтересів, які переростають або можуть перерости в економічні війни і навіть військові ескалації. Все це обумовлює високий рівень потенційних або фактичних загроз, які актуалізувалися за останній час. Більш того,

рівень та інтенсивність контактування між людьми, що розвивається стрімкими темпами урбанізація, а також складність і швидкість завдань, які необхідно щодня вирішувати, формують потенціал для можливих конфліктів. Різноманітність і заплутаність соціальних взаємодій обумовлює також значну складність у формуванні та функціонуванні ясно-структурованої системи соціальних інститутів, що також у свою чергу не додає можливостей для успішного запобігання і досить хорошого вирішення конфліктів і конфліктних ситуацій. Сучасна атмосфера істотних протиріч у багатьох соціальних взаємодіях, а також у різних соціальних інститутах визначає необхідність і актуальність вивчення психології конфлікту. На основі вивчення якості, структури формування та способів вирішення конфліктів нам представляється можливим давати характеристику динаміці суспільних процесів, а також прогнозувати їх подальший розвиток.

Наразі дослідження конфліктів у сучасній психології ведуться за такими напрямками:

- теоретико-ігрове (М. Дойч);
- теорія організаційних систем (Р. Блейк, Дж. Мутон);
- теорія і практика переговорного процесу (Д. Прюїтт, Д. Рубін).

Представники теоретико-ігрового підходу основним завданням вважають побудову універсальної схеми взаємодії в конфліктній ситуації та її вирішення. В основі лежать ігри типу "дилема в 'язня". Вирішення завдання полегшують чітко контрольовані експериментальні умови. Різноманіття стилів поведінки в конфліктній ситуації узагальнюється в два основних типи поведінки: кооперативне і конкурентне.

На думку М. Дойча, в основі конфлікту лежить несумісність цілей учасників міжособистісної взаємодії. Завдяки концентрації уваги на мотивах протиборчих сторін роботи цього напрямку часто відносять до мотиваційної концепції. Конкурентна ситуація в процесі навчання може мати мотивуючий ефект, але не всупереч відносинам співпраці та взаємодопомоги, а поряд з ними. Ситуація кооперативного навчання дає більший ефект, ніж традиційне індивідуальне навчання [3].

Другим підходом до вивчення конфлікту в сучасній психології є теорія організаційних систем. Ця концепція з'явилася як альтернатива теорії ігор і результат критики запропонованих нею рішень. Розроблений Р. Блейком, Дж. Моутон і К. Томасом підхід до проблеми міжособистісного конфлікту на основі організаційних систем являє собою оригінальну програму дослідження стилів конфліктної поведінки людей в реальних умовах. З поєднання установок на ставлення до суперника і на досягнення власних цілей автори визначили п'ять стратегій поведінки, можливих у конфліктній ситуації: суперництво, пристосування, уникнення, компроміс, співпраця [2].

На рубежі 1960-1970-х рр. починає формуватися самостійний напрямок з вивчення переговорного процесу як частини конфліктної взаємодії. В даний час теорія і практика переговорного процесу розглядаються як один з перспективних напрямків прикладної психології.

Дослідження зосереджені на вирішенні двох проблем: 1) виявленні сукупності умов, що сприяють прийняттю конфліктуєчими сторонами рішення приступити до переговорів, 2) вивченні процесу

переговорів, коли конфлікуючі сторони вже прийняли рішення йти на пошук взаємних угод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Конфликтология: теория, история, библиография. М., 1996; Гришина Н. В. Психология конфликта.
2. Гришина Н. В. Психология конфликта. СПб., 2008.
3. Хасан Б. И. Психотехника конфликта и конфликтная компетентность. Красноярск, 1996. С. 33.